

פסחים מה. (המשנה) עד מו. (המשנה הראשונה)

ביאורי מושגים

אוכל שנפסד - כדי שאוכל יקבל טומאה עליו להיות ראוי למאכל אדם. הברייתא קובעת שכדי שאוכל שראוי למאכל אדם יפסיק לקבל טומאה עליו להפסד לא רק מאכילת אדם אלא גם מאכילת כלב.
 הרמב"ם והראב"ד נחלקו בהבנת הברייתא. הרמב"ם קבע שהברייתא מתייחסת לאוכל שכבר נטמא (אבל אוכל שלא נטמא מפסיק לקבל טומאה כשהוא נפסד מאכילת אדם) הראב"ד קבע שהברייתא התייחסה לכל אוכל שהוא (שמהרגע שהוא ראוי לקבל טומאה הוא לא מפסיק להיות ראוי עד שלא יפסד גם מאכילת כלב).

תחילת המשנה

בצק שנמצא בסדקי קערה

לעניין חמץ בפסח: פחות מכזית - בטל, יותר מכזית - צריך לבער.

למה התייחסה המשנה

ברייתא א': לבצק שלא מחזק את הקערה. (אבל בצק שמחזק את הקערה בטל תמיד - אפילו ביותר מכזית)

ברייתא ב': לבצק שמחזק את הקערה. (אבל בצק שלא מחזק את הקערה צריך לבער תמיד - גם בפחות מכזית)

מה היחס בין הברייתות

רב הונא: הברייתא הראשונה טעות.

האמוראים נחלקו האם פוסקים תמיד כרשב"א (שחמץ ששינה ייעוד בטל) או רק כשעשה מעשה (למשל טיח את החמץ).

רב יוסף: הברייתות נחלקן במח' תנאים מה מעמד חמץ שייעדו לשימוש אחר. ברייתא א' סברה (כרשב"א) שחמץ כזה בטל. ברייתא ב' סברה שחמץ כזה לא בטל.

אביי: הברייתות לא חלוקות אלא משלימות. (ושתיהן סוברות כרשב"א) שחמץ שיועד לשימוש אחר בטל:

ההסבר לסתירה בין הברייתות

- בקרקעית הקערה** (שם הוא משמש לחיזוק בצורה מובהקת) - הבצק בטל תמיד (ולכך התייחסה ברייתא א')
- בחלק העליון של הקערה** (שם הוא לא משמש לכלום) - צריך תמיד לבער (ולכך התייחסה ברייתא ב')
- בשאר הקערה** (שם הדפנות לא קריטיות אבל עוזרות ללישה) - פחות מכזית - יש לבטל, יותר מכזית - צריך לבער (ולכך התייחסו שתי הברייתות).

אוכל שנפסד (עיין ביאור מושגים)

ברייתא: מח' תנאים מתי האוכל מפסיק להחשב אוכל כשנפסד מאכילת אדם (ר' נתן) או כשנפסד מאכילת כלב (ת"ק)

במשנה בטהרות פסקו כת"ק: כדי שאוכל לא יקבל טומאה עליו להפסד מאכילת כלב.

מתי שתי חצאי זיתים מצטרפים

כשקשורים בחוט בצק - כשהחוט יכול להחזיק אותם - מצטרפים, כשהחוט לא מחזיק אותם - אינם מצטרפים,

כשנמצאים באותו בית - מצטרפים,

כשנמצאים בבית פנימי וחיצוני, בבית ובאכסדרא, בשתי קומות - ספק.

חמץ שנתנו לעיבוד עורות

אם נתן עור בחמץ - התבטל החמץ מיד.

אם לא נתן עור - החמץ מתבטל רק אחרי 3 ימים.

המשך המשנה

בצק שנמצא בסדקי קערה

לעניין טומאה:

- א. הדין זהה לחמץ בפסח,
- ב. מקפיד עליו - חוצץ,
- לא מקפיד - לא חוצץ.

סתירה!

מסעיף א' משמע שדין טומאה כדין חמץ (יותר מכזית נחשב, פחות מכזית לא נחשב) ואילו מסעיף ב' משמע שההבדל הוא אם מקפיד או לא.

תירוצו של רב יהודה:
צריך לכתוב בסעיף א': 'דין טהרות שונה מדין חמץ'

תירוצם של האמוראים האחרים:

סעיף א': מתייחס לימי הפסח שאז מתוך שהבצק נחשב לעניין חמץ הוא נחשב לעניין טהרות.

סעיף ב': מתייחס לשאר ימות השנה שאז רק אם מקפיד החמץ נחשב.

האמוראים נחלקו לאיזה עניין מחשיבים את הבצק:

אביי: לעניין הצטרפות לאוכל אחר לצורך העברת טומאה (אוכל מטמא רק אם יש בו לפחות כביצה).

רבא: לעניין חציצה בטבילה.

רב פפא: לעניין טימוא הקערה (אם הבצק בטל הרי זה כאילו הטומאה נגעה ישירות בקערה, אם הבצק נחשב הטומאה נגעה בבצק וטימאה אותו והבצק כעת לא יכול לטמא את הקערה - שהרי אוכל לא מטמא כלי).